

5. fejezet

bevezető

Az eddigiekben a fogyasztó viselkedésének vizsgálatánál megnéztük, hogy a fogyasztó hogyan költi el optimálisan a jövedelmét, hogyan osztja be, illetve el az egyes jószágok között. Arra a következtetésre jutottunk, hogy mindaddig, amíg a fogyasztó nem ugyanolyan értékesnek találja a termékeket egymáshoz viszonyítva (ezt mutatta meg a helyettesítési határráta), mint a piac (ezt mutatta meg az árarány), addig érdemes átrendeznie a fogyasztási szerkezetét. Legvégül minden fogyasztó ugyanazokhoz a piaci árakhoz alkalmazkodik, és addig alakítja át a fogyasztási szerkezetét, amíg a helyettesítési határráta ezzel az árarányal, és így minden más fogyasztó helyettesítési határrátájával is egyenlő nem lesz. További Pareto-javításra nincs lehetőség. Jöhet a következő időszak a következő jövedelemmel, amikor a fogyasztók előről kezdik az optimalizálási folyamatot.

A mostani fejezetben azonban arról a lehetőségről fogunk beszélni, hogy amennyiben nem csak egy időszak van, hanem legalább kettő, akkor a fogyasztó a két időszaki fogyasztására magára is tekinthet úgy, mint egy jószágkosárra. Vagyis a fogyasztó magát a jövedelmi szerkezetét is alakíthatja az időben úgy, hogy az optimális legyen: választhat aközött, hogy mennyit szeretne most fogyasztani, és mennyit a jövőben. Csak két időszakot fogunk nézni, mert a kettő vagy három vagy négy időszak között már nincs különbség. Az eddigi modellünkben, amikor csak a jelenben élt és fogyasztott a fogyasztó, csak az utolsó időszak létezett. Ha van kettő, vagy három, vagy négy időszak, akkor tulajdonképpen két féle van: az utolsó, meg a nem utolsó. Egyedül az lenne még érdekes, hogyha úgynevezett végtelen időhorizonton vizsgálódnánk, amikor meg csak nem utolsó időszak van. De nem akarom ennyire megbonyolítani az életét.

Szóval a döntés abban fog állni a fogyasztó számára, hogy mennyit fogyasszon most, és mennyit a következő időszakban. Modern körülmények között a bankrendszer az, ami egyszerűen biztosít lehetőséget a fogyasztóknak erre az időbeli átrendezésre: ha nem szeretnék az összes jövedelmüket most elkölteni, akkor megtakaríthatnak, viszont ha jelenlegi jövedelmüknél többet szeretnének költeni, akkor pedig – többnyire – lehetőségük van hitelfelvételre. Persze a bankrendszer kialakulása, vagy nem megfelelő működése esetén is a fogyasztók megtalálják a módját ennek az időbeli átrendezésnek: végül is be lehet dobálni a megtakarítást a malacperselybe, és aztán később feltörni, vagy lehet a szomszédoktól kölcsönkérni.

Van tehát lehetőség a jövedelmek időbeli átcsoportosítására megtakarítások és hitelfelvétel által. Na és miért van egyáltalán rá szükség? Talán egy szélsőséges esetből kiindulva a legegyszerűbb megválaszolni ezt a kérdést: mi van, ha a jelen időszakban van jövedelme a fogyasztónak, de a következő időszakban egyáltalán nem lesz? Ha ezt előre látja, akkor nyilván nem érdemes az összes jövedelmét most elköltenie, mert akkor a következő időszakban éhen hal: valamennyit érdemes megtakarítani és átvinnie a jövőbe. Talán még nyilvánvalóbb a helyzet fordított esetben, ha most nincs semmennyi jövedelme, de tudja, hogy a jövőben lesz.

Ekkor meg hitelfelvétel nélkül már most éhen halna, és nem várhatná meg a következő időszakot, hogy fogyaszthasson. A pénznek éppen ez az egyik hasznos tulajdonsága: hogy átcsoportosítható az egyik időszakból a másikba. A szabadidő például nem ilyen: ha most van szabadidőm, akkor azt sajnos csak most tudom fölhasználni. A pénz bármikor elcserélhető olyan jóságokra, amelyekre szükségem van, tetszés szerint felhalmozható, veszély esetén azonnal fölhasználható, az éppen fölösleges mennyisége akár befektethető. A pénzt, jövedelmet ezen hasznos tulajdonságai miatt is hajszolják az emberek.

A jelen fejezetünk szempontjából egyik legfontosabb tételünk, hogy a mai pénz hasznosabb, mint az ugyanannyi holnapi. Általában azt szokták erre mondani, hogy persze, mert infláció van, és a pénz értéktelenedik. Ez igaz lehet, de egyrészt most (2019 nyár) éppen elég alacsony az infláció, sőt, 2017 környékén kifejezetten negatív volt az infláció, viszont egy nap alatt azért csak nagyon szélsőséges esetben érezhető az infláció hatása! A mai pénz azért hasznosabb, mint a holnapi, mert mindazokat a szolgáltatásokat, amikről főntebb írtam, már ma tudja nyújtani. A fogyasztók türelmetlenek. Többre értékeli az adott nagyságú jelenbéli fogyasztást az ugyanakkora jövőbelinél. Sőt, lehet, hogy még egy nagyobb jövőbeli fogyasztásnál is: biztosan ismeri a mondást, mi szerint „jobb ma egy veréb, mint holnap egy túzok”. Ezt a fajta fogyasztói türelmetlenséget közgazdász-kifejezéssel pozitív időpreferenciának nevezzük. Ön mennyire türelmetlen? Képzelve el, hogy egy nyeremény-sorsoláson nyer egy húszmillió forint értékű gyönyörű vadonatúj sportautót. Tegyük föl, hogy nem kamu, valóban Ön nyert, és ezt a hírt telefonon közlik önnek a sorsolás lebonyolítói. El tudja képzelni az örömét? Az ügyintéző azonban azzal folytatja, hogy bizonyos papírmunkák szükségesek még, és az autót leghamarabb fél év múlva kaphatja meg. Csökkenne-e az öröme emiatt? Ha igen, akkor Ön pozitív időpreferenciával rendelkezik, türelmetlen. Lehet, hogy még akár fizetne is azért, hogy valamivel hamarabb átvehesse a nyereményét. Minél többet lenne hajlandó fizetni érte, annál türelmetlenebb.

Akik igazán nagyon türelmetlenek, azok a kis gyerekek. Arról, hogy most megegyenek egy csokit, lehet, hogy azzal sem tudja lebeszélni őket, ha fél órával későbbre, a vacsora utánra két csokit ígér nekik!

A fogyasztóknak eme pozitív időpreferenciájának nagyon sok folyománya van, ezeket fogjuk ebben a fejezetben föltárni egy kicsit.

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR
KÖZGAZDÁSZ KÉPZÉS
TÁVOKTATÁSI TAGOZAT
LECKESOROZAT
COPYRIGHT © SZTE GTK 2017/2018

A LECKE TARTALMA, ILLETVE ALKOTÓ ELEMEI ELŐZETES,
ÍRÁSBELI ENGEDÉLY MELLETT HASZNÁLHATÓK FEL.

JELEN TANANYAG
A SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEMEN KÉSZÜLT
AZ EURÓPAI UNIÓ TÁMOGATÁSÁVAL.
PROJEKT AZONOSÍTÓ: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

SZÉCHENYI

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE